

Чаклун

— І тоді якийсь чаклун схопив картуза з моєї голови, просунув свої пальці крізь нього і зробив ось таку дірку. Я почав ридати: як мені тепер повертатися додому з розірваним картузом. Він засміявся, подув на картуз, і той усім на диво знову став цілим. Великий чаклун.

— То це ж фокусник, діду, — чую, як сам кажу.

— Тоді це були чаклуни, — відповідає дід, — пізніше вони стали фокусниками.

Але я вже там, мені дванадцять, рік, певно, 1925-й. Ось і п'ятак, який я стискаю в спітній руці й відчуваю його ребро. Уперше я сам на ярмарку та ще й з грішми.

«Сюди, нароооде... Ідіть подивіться на змію-пітона, від голови до хвоста три метри, від хвоста до голови ще стільки ж...»

Отакої! Що ж то за змія шість метрів завдовжки... Агов, чекай, куди без грошей, заплати п'ятак... Та в мене всього п'ять, не витрачу ж я їх на саму змію...

Навпроти продають помади, білу глину й фарбу для волосся.

«Фараарба для вусів — розум для дурнів».

Чітко уявляю собі удушених борців-пехліванів*, притиснутих один до одного на килимку, і відчуваю, як мені вже бракує повітря, наче це я потрапив у захв'ят Харі Стоєва. Я поспішаю втекти, а натопт рушає за ним.

І тоді десь за своєю спиною чую:

«Сюди, народее... Дитина з бичачою головою. Чудо небачене. Маленький Мінотавр з Лабіринту, йому всього дванадцять... П'ять левів проїється, п'ять левів проп'ється, а так за п'ять левів усе життя розповідатимеш, що побачив».

За спогадом мого діда, він не заходив сюди. Але зараз я у цьому спогаді на ярмарку. Я є ним, і мене нестримно манить зайти. Даю п'ятак, прощаюся зі змією-пітоном і її оманливими шістьма метрами, з льодяним сиропом Агопа, з історією полоненого Ніколчо, з цукровими півниками баби-вірменки, з мертвою хваткою Харі Стоєва і входжу до шатра. До Мінотавра.

Звідси й надалі нитка дідового спогаду тоншає, але не рветься. Він стверджував, що не наважився зайти, але мені вдалося. Він це приховав. Тому що я тут, у його спогаді, чи можу я продовжувати, якщо він не був тут до мене? Не знаю, але щось тут не так. Я вже в лабіринті, який виявився великим напівтемним шатром. Те, що я бачу, настільки відрізняється від моєї улюбленої книги з давньогрецькими

* Пехлівани — борці традиційного турецького виду спорту, де учасники змагаються вимазані в олії.

міфами й чорно-білими ілюстраціями, де я вперше побачив чудовисько Мінотавра. Немає нічого спільного. Цей Мінотавр не страшний, а сповнений смутку. Якийсь меланхолійний Мінотавр.

Посеред шатра розташована залізна клітка, завдовжки десь п'ять-шість кроків і трохи вища за зріст людини. Тонкі металеві ґрати почали темніти від іржі. Усередині є матрац і маленький триногий столик з одного боку, а з іншого — відро води й розкидане сіно. Один кут для людини, другий — для звіра.

Мінотавр сидить за столиком спиною до публіки. Шок викликає не те, що він схожий на звіра, а що він чимось схожий на людину. Якраз людське викликає заціпеніння. У нього тіло хлопчика, зовсім як моє.

Перше юнацьке волосся на ногах, стопи з довгими пальцями. Чомусь я очікував побачити копита. Короткі вицвілі штани, що сягають йому до колін, сорочка з коротким рукавом і... голова молодого бика. Вона дещо непропорційна до тіла, велика, патлата й важка. Наче природа сумнівалася. І залишила все посередині між биком і людиною, злякалась або відволіклась. Ця голова не тільки бичача чи тільки людська. Як це описати, якщо мова також сумнівається і роздвоюється. Обличчя (чи морда?) — видовжене, чоло — відтягнуте трохи назад, але так само масивне, з випнутими кістками над очима. (Взагалі подібне чоло мають усі

чоловіки в нашому роду. На цьому місці я мимоволі проводжу рукою по своєму черепу). Його нижня щелепа досить випнута, міцна, вуста — значно більші. Щелепа завжди приховує найбільше тваринного, тваринне живе там найдовше. Його очі, через видовжене й приплюснуте з боків обличчя (або морду), на віддалі. Уся його лицьова частина вкрита якимось коричнюватим пухом, не бородою, а пухом. Лише біля вух та шиї цей пух твердішає і стає шерстю. Волосся росте дико й безладно. І все-таки він більше людська істота, ніж щось інше. Є в ньому смуток, який жодній іншій тварині не притаманний.

Коли шатро наповнилося, чоловік наказав хлопчику Мінотавру встати. Той підвівся з-за столу і вперше подивився на натовп у наметі. Він обвів нас поглядом, повертаючи через бічне розташування очей голову. Мені здалося, що він зупинив свій погляд на мені надовше. Хіба ми не одного віку?

Чоловік, що впускав нас до шатра (його хазяїн або опікун), починає свою розповідь. Якусь особливу суміш легенди та біографії, вишліфовану неодноразовим повторюванням по ярмарках. Історія, в якій часи збігаються і переплітаються. Деякі події трапляються тепер, інші — в далекому і незапам'ятному минулому. Простір також сплутується, палаци й підвали, критські царі й тутешні вівчарі будують лабіринт цієї історії про хлопчика Мінотавра, поки ти не загубишся в ній. Як лабіринт вона звивається,

і я ніколи не зможу повернутись по її слідах, на жаль. Історія з глухими коридорами, нитками, які розриваються, сліпими плямами й очевидними невідповідностями. Що неможливішою вона здається, то дужче їй віриш. Бліда й пряма лінія — тільки так я можу передати її зараз, без магії тієї розповіді — оповідає приблизно таке.

Гельо, дідусь хлопчика по материній лінії, відповідав за Сонце і зорі, ввечері зачиняв Сонце й виганяв зорі на небо, як виганяють стадо на пасовище. Зранку він заганяв стадо й випускав Сонце пастися. Дочка старого жебрака Пасіфайка — мати ось цього хлопчика — була покірною та гарною. Вона вийшла заміж за одного великого царя, он там унизу, на островах. Це було дуже давно, ще перед війнами. Заможним було те царство, сам Господь (іхній там, місцевий) пив ракію з царем островів, вони поважали один одного, він навіть подарував йому дивовижного бика: величезного з білою шерстю. Минали роки, й Господь захотів цього бика в жертву. Шкода стало його цареві Міньові («Міносу, Міносу», — вигукнув хтось), тож вирішив він обдурити Господа й заколоти іншого бика, який також був дебелим і відгодованим. Та хіба ж Господа обдуриш? Зрозумів він усе, розсердився, оскаженів і мовив: «Тепер жди сподіваної долі, зараз ти побачиш, з ким маєш справу». Він зробив так, що покірною й вірною Міньова дружина Пасіфайка згрішила з тим самим биком-красенем. (Тут у натовпі прокотилися несхвальні вигуки.) І після того народжується дитя — з тілом людини,